

ΙΖΑΜΠΕΛ ΑΛΙΕΝΤΕ

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΜΟΥ
ΕΙΝΑΙ ΕΜΙΛΙΑ
ΝΤΕΛ ΒΑΓΙΕ

Μυθιστόρημα

ΤΙΤΛΟΣ ΒΙΒΛΙΟΥ: **Το όνομά μου είναι Εμίλια ντελ Βάγιε**

ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΩΤΟΤΥΠΟΥ: **Mi nombre es Emilia Del Valle**

Από τις Εκδόσεις Penguin Random House Grupo Editorial, Βαρκελώνη, 2025

ΣΥΓΓΡΑΦΕΑΣ: **Isabel Allende**

ΜΕΤΑΦΡΑΣΗ: **Δέσποινα Δρακάκη**

ΕΠΙΜΕΛΕΙΑ – ΔΙΟΡΘΩΣΗ ΚΕΙΜΕΝΟΥ: **Γιώργος Τσίρης**

ΣΧΕΔΙΑΣΜΟΣ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: **Elena Giavaldi**

ΕΙΚΟΝΟΓΡΑΦΗΣΗ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: **David de las Heras**

ΜΑΚΕΤΑ ΕΞΩΦΥΛΛΟΥ: **Βίκυ Αυδή**

ΗΛΕΚΤΡΟΝΙΚΗ ΣΕΛΙΔΟΠΟΙΗΣΗ: **Ελένη Σταυροπούλου**

© Isabel Allende, 2025

© ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε., Αθήνα 2025

Πρώτη έκδοση: Μάιος 2025, 6.000 αντίτυπα

ISBN 978-618-01-6065-9

Τυπώθηκε στην Ευρωπαϊκή Ένωση, σε χαρτί ελεύθερο χημικών ουσιών, προερχόμενο αποκλειστικά και μόνο από δάση που καλλιεργούνται για την παραγωγή χαρτιού.

Το παρόν έργο πνευματικής ιδιοκτησίας προστατεύεται κατά τις διατάξεις του Ελληνικού Νόμου (Ν. 2121/1993 όπως έχει τροποποιηθεί και ισχύει σήμερα) και τις διεθνείς συμβάσεις περί πνευματικής ιδιοκτησίας. Απαγορεύεται απολύτως η άνευ γραπτής άδειας του εκδότη κατά οποιοδήποτε τρόπο ή μέσο αντιγραφή, φωτοανατύπωση και εν γένει αναπαραγωγή, διανομή, εκμίσθωση ή δανεισμός, μετάφραση, διασκευή, αναμετάδοση, παρουσίαση στο κοινό σε οποιαδήποτε μορφή (ηλεκτρονική, μηχανική ή άλλη) και η εν γένει εκμετάλλευσή του συνόλου ή μέρους του έργου.

ΕΚΔΟΣΕΙΣ ΨΥΧΟΓΙΟΣ Α.Ε. | PSYCHOGIOS PUBLICATIONS S.A.

Από το 1979 *Since 1979*

Έδρα: Head Office:

Τατοίου 121, 144 52 Μεταμόρφωση | 121, Tatoiou Str., 144 52 Metamorfossi, Greece

Βιβλιοπωλείο: Bookstore:

Εμμ. Μπενάκη 13-15, 106 78 Αθήνα | 13-15, Emm. Benaki Str., 106 78 Athens, Greece

Τηλ.: 2102804800 | Tel.: 2102804800

e-mail: info@psychogios.gr
psychogios.gr

ΙΖΑΜΠΕΛ ΑΛΙΕΝΤΕ

ΤΟ ΟΝΟΜΑ ΜΟΥ
ΕΙΝΑΙ ΕΜΙΛΙΑ
ΝΤΕΛ ΒΑΓΙΕ

Μετάφραση: Δέσποινα Δρακάκη

ΑΛΛΑ ΕΡΓΑ
ΤΗΣ ΣΥΓΓΡΑΦΕΩΣ

- Ιστορίες της Εύα Λούνα*, Εκδ. Ωκεανίδα, 1989
Το επουράνιο σχέδιο, Εκδ. Ωκεανίδα, 1992
Πάουλα, Εκδ. Ωκεανίδα, 1996
Εύα Λούνα, Εκδ. Ωκεανίδα, 1998
Αφροδίτη – Ιστορίες, συνταγές και άλλα αφροδισιακά,
Εκδ. Ωκεανίδα, 1998
Κόρη της μοίρας, Εκδ. Ωκεανίδα, 2000
Φωτογραφία σε σέπια, Εκδ. Ωκεανίδα, 2001
Η πόλη των θηρίων, Εκδ. Ωκεανίδα, 2002
Το Βασίλειο του Χρυσού Δράκοντα, Εκδ. Ωκεανίδα, 2003
Η ονειρεμένη πατρίδα μου, Εκδ. Ωκεανίδα, 2004
Το δάσος των Πυγμαίων, Εκδ. Ωκεανίδα, 2004
Ζορρό – Η αρχή του θρύλου, Εκδ. Ωκεανίδα, 2005
Ινές, ψυχή μου, Εκδ. Ωκεανίδα, 2006
Όλες οι μέρες, Εκδ. Ωκεανίδα, 2008
Το νησί κάτω απ' τη θάλασσα, Εκδ. Ωκεανίδα, 2010
Το τετράδιο της Μάγια, Εκδ. Ωκεανίδα, 2012

Από τις Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ κυκλοφορούν:

- Ο Ιάπωνας εραστής*, 2016, μτφρ. Βασιλική Κνήτου
Το παιχνίδι του αντεροβγάλτη, 2017, μτφρ. Βασιλική Κνήτου
Το σπίτι των πνευμάτων, 2018, μτφρ. Βασιλική Κνήτου
Πέρα απ' τον χειμώνα, 2018, μτφρ. Βασιλική Κνήτου
Του έρωτα και της σκιάς, 2019, μτφρ. Βασιλική Κνήτου
Μακρύ πέταλο από θάλασσα, 2020, μτφρ. Βασιλική Κνήτου
Οι γυναίκες της ψυχής μου, 2021, μτφρ. Αγγελική Βασιλάκου
Βιολέτα, 2022, μτφρ. Δέσποινα Δρακάκη
Ο άνεμος ξέρει τ' όνομά μου, 2023, μτφρ. Δέσποινα Δρακάκη

*Στον Χουάν Αλιέντε,
τον αγαπημένο μου αδελφό*

ΠΡΩΤΟ ΜΕΡΟΣ

Την ημέρα που έκλεισα τα επτά, στις 14 Απριλίου 1873, η μητέρα μου, η Μόλι Γουόλς, μου φόρεσε τα κυριακάτικά μου και με πήγε στην Πλατεία Ενώσεως για να με βγάλουν φωτογραφία, τη μοναδική που υπάρχει από τα παιδικά μου χρόνια, όπου απεικονίζομαι όρθια δίπλα από μία άρπα με το αγωνιώδες ύφος του κρεμασμένου, πράγμα που εξηγείται από τα λεπτά που έπρεπε να σταθώ χωρίς να αναπνέω μπροστά από ένα μαύρο κουτί και την τρομάρα που μου προκάλεσε η λάμψη της λάμπας. Διευκρινίζω πως δεν ξέρω να παίζω κανένα μουσικό όργανο, η άρπα ήταν ένα από τα σκονισμένα σκηνικά αντικείμενα του φωτογραφείου, μαζί με κίονες από πεπιεσμένο χαρτί, κινέζικα βάζα κι ένα βαλσαμωμένο άλογο.

Ο φωτογράφος ήταν ένα ανθρωπάκι με μουστάκι, ολλανδικής καταγωγής, που έβγαζε τα προς το ζην με την τέχνη του από την εποχή του πυρετού του χρυσού. Εκείνη την εποχή οι μεταλλωρύχοι που κατέβαιναν από τα βουνά για να καταθέσουν τα σβολαράκια χρυσού στις τράπεζες του Σαν Φρανσίσκο έβγαζαν φωτογραφίες για να τις στείλουν στις ξεχασμένες οικογένειές τους. Όταν πλέον ο χρυσός δεν ήταν παρά μια ανάμνηση, πελάτες του φωτογραφείου ήταν η υψηλή κοινωνία που απαθανατιζόταν για την αιωνιότητα. Εμείς δεν ανήκαμε σε αυτή την κατηγορία, αλλά η μαμά μου είχε συγκεκρι-

μένο κίνητρο για την απόκτηση μιας φωτογραφίας της κόρης της. Περισσότερο για λόγους αρχής, παρά από ανάγκη, παζάρεψε την τιμή με τον καλλιτέχνη. Απ' ό,τι ξέρω, ποτέ δεν αγόρασε κάτι χωρίς να έχει την ευχαρίστηση να ζητήσει σκόντο.

«Μια και είμαστε εδώ, πάμε να δούμε την κεφαλή του Χοακίν Μουριέτα», μου είπε βγαίνοντας από το φωτογραφείο του Ολλανδού.

Στην άλλη μεριά της πλατείας, από εκεί που περνούσες για την κινέζικη συνοικία, μου αγόρασε ένα ρολό κανέλας κι ύστερα με πήγε σε ένα βρόμικο καπηλειό. Πληρώσαμε την είσοδο και διασχίσαμε έναν μακρύ διάδρομο μέχρι το πίσω μέρος του μαγαζιού, όπου ένας απαίσιος τύπος σήκωσε μια βαριά κουρτίνα και μας άφησε να περάσουμε σε μια αίθουσα με μουντή ταπετσαρία που φωτιζόταν με κεριά της εκκλησίας. Στο βάθος, υπήρχε ένα τραπέζι σκεπασμένο με μαύρα πανιά και δύο μεγάλα γυάλινα δοχεία. Δε θυμάμαι τον υπόλοιπο διάκοσμο, αφού ο τρόμος με παρέλυσε. Όσο εγώ έτρεμα από φόβο, γαντζωμένη με τα δυο χέρια στη φούστα της μαμάς μου, εκείνη έδειχνε ενθουσιασμένη. Στο πρώτο δοχείο, μέσα σε ένα κιτρινωπό υγρό, επέπλεε ένα ανθρώπινο χέρι, και στο δεύτερο υπήρχε ένα ανθρώπινο κεφάλι με τα βλέφαρα ραμμένα, τα χείλη τραβηγμένα, τα δόντια γυμνά και τα μαλλιά όρθια.

«Ο Χοακίν Μουριέτα ήταν απατεώνας. Όπως ο πατέρας σου. Γενικά, τέτοια κατάληξη έχουν οι κακούργοι», μου εξήγησε η μαμά μου.

Περιττό να πω ότι εκείνο το βράδυ υπέφερα από φρικτούς εφιάλτες. Ανέβασα πυρετό, αλλά η μαμά μου θεωρούσε ότι δε χρειαζόταν να επέμβει κανείς παρά μόνο αν κάποιος αιμορραγούσε. Την επόμενη μέρα, με το ίδιο φόρεμα και τα αναθεματισμένα μποτίνια, που είχα ήδη δύο χρόνια στην κατοχή μου

και μου έρχονταν αρκετά στενά, παραλάβαμε τη φωτογραφία και πήγαμε περπατώντας στην πιο κομψή συνοικία του Σαν Φρανσίσκο, όπου δεν είχα ξαναπατήσει το πόδι μου μέχρι τότε. Πλακόστρωτοι δρόμοι ανηφόριζαν τους λόφους, που πλαισιώνονταν από αρχοντικά με ροδόκηπους και περιποιημένους θάμνους, αμαξάδες με λιβρέες και στιλπνά άλογα, και ούτε ένας ζητιάνος πουθενά.

Η ζωή μου κυλούσε στη συνοικία της Λα Μισιόν, μέσα στο πολυσχιδές και πολυγλωσσικό πλήθος μεταναστών από τη Γερμανία, την Ιρλανδία, την Ιταλία, τους Μεξικανούς που ζούσαν πάντα στην Καλιφόρνια, κι έναν σεβαστό αριθμό Χιλιανών που έφτασαν με τον πυρετό του χρυσού του 1849 και, κάμποσες δεκαετίες αργότερα, εξακολούθουσαν να είναι το ίδιο φτωχοί όπως τότε που μετανάστευσαν. Για χρυσάφι, ούτε λόγος. Αν κατάφεραν να βρουν κάτι στα ορυχεία των βουνών, τους το άρπαξαν οι λευκοί που ήρθαν αργότερα. Πολλοί επέστρεψαν στη χώρα τους χωρίς περιουσία, αλλά με θαυμάσιες ιστορίες να αφηγηθούν, και άλλοι έμειναν επειδή το ταξίδι της επιστροφής ήταν μακρύ και δαπανηρό. Στη Λα Μισιόν είχαμε εργοστάσια, εργαστήρια, σκουπίδια, αδέσποτα σκυλιά, αδύνατα γαϊδούρια, απλωμένα ρούχα και ανοιχτές πόρτες, αφού δεν υπήρχε τίποτα αξίας να κλέψει κανείς.

Εκείνο το προσκύνημα με τη μαμά μου στο απρόσιτο σύμπαν της υψηλής κοινωνίας ήταν η πρώτη μου ένδειξη πως ήμασταν φτωχοί. Δεν αναφέρομαι σε φτώχεια με πείνα και ποντικούς, όπως αυτή που πέρασαν στην Ιρλανδία οι παλπούδες μου από την πλευρά της μητέρας μου, αλλά στην ένδεια όσων ζουν μεροδούλι-μεροφάι. Μέχρι εκείνη τη στιγμή δεν είχα προσέξει ότι υπήρχαν άνθρωποι σε καλύτερη κατάσταση από εμάς, επει-

δή δεν είχα επαφή μαζί τους, τους έβλεπα μόνο από μακριά όταν πήγαινα με τους γονείς μου στο κέντρο της πόλης, πράγμα που συνέβαινε σπάνια. Οι άμαξες με τα γυαλιστερά άλογα, οι κυρίες με τα υπερβολικά βικτοριανά φορέματα με τα βολάν, τα κρόσσια και τα λουλούδια, οι κύριοι με τα ημίψηλα και τα μπαστούνια, και τα παιδιά με ναυτικά ήταν πλάσματα άλλου είδους. Στη γειτονιά μας κατοικούσαν άνθρωποι εργαζόμενοι, όλοι λίγο-πολύ ήμασταν ίσοι. Εκεί, τα περισσότερα σπίτια φιλοξενούσαν μια-δυο οικογένειες με ξυπόλυτα παιδιά, γυναίκες μονίμως έγκυες και αλκοολικούς άντρες που προσπαθούσαν να βγάλουν το ψωμί τους με διάφορες δουλειές. Σε σύγκριση με τους γείτονές μας, η μικρή μου οικογένεια ήταν τυχερή. Όπως έλεγε ο αξιότιμος πατριός μου, είχαμε δουλειά, αγάπη και αξιοπρέπεια, δε χρειαζόμασταν τίποτε άλλο. Είχαμε επίσης ένα αξιοπρεπές σπιτάκι και κανένα χρέος.

Δεν τόλμησα να ρωτήσω τη μαμά μου πού πηγαίναμε, κι απλώς την ακολούθησα πάνω κάτω στον λόφο παλεύοντας με τις φουσκάλες στα πόδια μου. Εκείνη την εποχή η Μόλι Γουόλς ήταν μια νεαρή γυναίκα με αγγελικό πρόσωπο, δηλαδή, με το μακάριο ύφος των μαρτύρων των εκκλησιών, και μια κρυστάλλινη φωνή αηδονιού, την οποία διατηρεί ακόμη και είναι άκρως παραπλανητική, αφού στην πραγματικότητα είναι δυνατή και αυταρχική. Στις σπάνιες περιπτώσεις που αναφέρει τον πατέρα μου, η φωνή της αλλάζει, και, αντί για τον συνηθισμένο της τόνο, φτύνει τις λέξεις κάπως θρηνητικά. Χωρίς να αναφέρει κάτι, μάντευα ότι η οδυνηρή αυτή βόλτα στη γειτονιά των πλουσίων είχε σχέση μ' αυτόν.

Φτάσαμε ξέπνοες στο Νομπ Χιλ, στην κορυφή του λόφου, με την πανοραμική θέα του στην πόλη και τον κόλπο του Σαν

Φρανσίσκο. Σταθήκαμε απέναντι από την πιο επιβλητική έπαυλη του δρόμου, που ήταν προστατευμένη από ψηλά σιδερένια κάγκελα με μυτερές λόγχες, μέσα από τα οποία διέκρινα έναν υπέροχο κήπο με πέτρινο σιντριβάνι όπου το νερό έβγαινε από το στόμα ενός ψαριού. Στο βάθος υψωνόταν ένα τεράστιο σπίτι στο χρώμα του βούτυρου με μια βεράντα με κίονες και μεγαλειώδη πόρτα από σκούρο ξύλο που πλαισιωνόταν από δύο πέτρινα λιοντάρια. Η μητέρα μου είπε πως ήταν ένα τερατούργημα των νεόπλουτων, όμως εγώ έμεινα με το στόμα ανοιχτό· έτσι πρέπει να ήταν τα παλάτια στα παραμύθια. Σταθήκαμε απέναντι από αυτά τα κάγκελα για κάμποσα λεπτά ώσπου να ξαναβρούμε την ανάσα μας, ενώ η μαμά μου στέγνωσε τον ιδρώτα από το μέτωπό της και τακτοποίησε το καπέλο της. Ξαφνικά, προτού προλάβει να πλησιάσει και να τραβήξει το σχοινί με το κουδουνάκι, βγήκε από το πλαϊνό μέρος του σπιτιού ένας άντρας με μαύρο κοστούμι και κολλαρισμένο γιακά, διέσχισε τον απέραντο κήπο προς το μέρος μας και απευθύνθηκε στη μητέρα μου χωρίς να ανοίξει την καγκελόπορτα. Νομίζω ότι μια ματιά ήταν αρκετή για να εκτιμήσει με ακρίβεια την κοινωνική μας τάξη, παρά τη φροντίδα που εκείνη είχε επιδείξει για το παρουσιαστικό μας.

«Τι θα μπορούσα να κάνω για εσάς;» ρώτησε με υπεροπτικό τόνο και τόσο βρετανική προφορά, που σχεδόν δεν τον καταλαβαίναμε.

«Έχω έρθει να μιλήσω με τον κύριο Γκονσάλο Αντρές ντελ Βάγιε», απάντησε η μητέρα μου, προσπαθώντας να μιμηθεί την έπαρση αυτού του ανθρώπου.

«Έχετε ραντεβού μαζί του;»

«Όχι, αλλά θα με δεχτεί».

«Λυπάμαι, κυρία, αλλά λείπει σε ταξίδι».

«Πότε θα επιστρέψει;» τον ρώτησε η μαμά μου αποθαρημένη.

«Δε γνωρίζω να σας απαντήσω».

Ο άντρας άνοιξε την πόρτα, αλλά δε μας άφησε να περάσουμε, μας άφησε στον δρόμο. Ένωσα πως μας εξέταζε από την κορφή ως τα νύχια και υποθέτω ότι κατέληξε στο συμπέρασμα πως δεν αποτελούσαμε απειλή ή ενόχληση, επειδή υιοθέτησε έναν ελαφρώς πιο φιλικό τόνο.

«Ο κύριος Ντελ Βάγιε επισκέπτεται κατά διαστήματα το Σαν Φρανσίσκο, όμως ζει στη Χιλή», διευκρίνισε ο Άγγλος και πρόσθεσε ότι η οικογένεια δε δεχόταν επισκέπτες χωρίς προκαθορισμένο ραντεβού.

«Πείτε μου πού θα μπορούσα να του στείλω αυτό το γράμμα. Είναι πολύ σημαντικό», είπε η μητέρα μου.

«Αφήστε το σ' εμένα, κυρία...»

«Κυρία Μόλι Γουόλς», απάντησε εκείνη, χωρίς να αναφέρει το επίθετο του συζύγου της: Κλάρο.

«Θα φροντίσω προσωπικά να φτάσει στα χέρια του, κυρία Γουόλς», τη διαβεβαίωσε ο άντρας.

Εκείνη του έδωσε τον φάκελο με τη φωτογραφία μου και το σημείωμα όπου του παρουσίαζε την Εμίλια, την κόρη του. Αυτό δεν ήταν το τελευταίο γράμμα που θα έστελνε στον υποτιθέμενο πατέρα μου.

Μεγάλωσα με την ιδέα ότι ο βιολογικός μου πατέρας ήταν ένας πολύ πλούσιος Χιλιανός κι ότι εγώ είχα δικαίωμα στην κληρονομιά που μπορεί να μου είχε στερήσει η μοίρα, αλλά ο απέραντα ελεήμων Θεός θα την έφερνε εν καιρώ στα χέρια μου. Η οικονομική δυσπραγία του παρόντος ήταν μια δοκιμασία σταλμένη από τα ουράνια για να μάθω την ταπεινοφρο-

σύνη, στο μέλλον όμως θα ανταμειβόμουν, αρκεί να ήμουν υπάκουη και ενάρετη. Η αρετή μετριόταν με την παρθενία και τη σεμνότητα, αφού τίποτα δεν προσβάλλει περισσότερο τον Θεό από μια κοπέλα ελαφρών ηθών και ξεδιάντροπη. Στη λειτουργία και κάθε βράδυ που έκανα την προσευχή μου γονατιστή δίπλα στο κρεβάτι μου, η μαμά μου με έβαζε να ζητάω από τον Θεό να μαλακώσει την καρδιά των οφειλετών μας και να τους συγχωρήσει εφόσον πλήρωναν τα χρέη τους. Θα περνούσαν αρκετά χρόνια ώσπου να καταλάβω ότι αυτή η συμβουλευτική δέηση αναφερόταν στον πατέρα μου.

Η παιδική μου ηλικία ήταν πραγματικά τέλεια. Η μητέρα μου με κανάκευε, αλλά ήταν πολύ απασχολημένη και δεν είχε ούτε τον χρόνο ούτε τη διάθεση να με επιτηρεί, και ο πατριός μου ήταν σίγουρος ότι η πριγκίπισσά του ήταν ανίκανη για το κακό, κι έτσι ούτε κι αυτός με επιτηρούσε. Είχε δίκιο, ήμουν ένα εσωστρεφές κορίτσι, με πάθος για το διάβασμα, μοναχικό και ευαίσθητο, που διασκέδαζε μόνο του και δε δημιουργούσε προβλήματα, μέχρι που η θύελλα της εφηβείας με μεταμόρφωσε σε άρπυια. Ευτυχώς, η φάση αυτή δεν είχε μεγάλη διάρκεια. Η οικονομική δυσπραγία για την οποία έκανε λόγο η μαμά μου στις νυχτερινές μας προσευχές ήταν άσχετη για μένα, αφού κανένας στον περίγυρό μας δεν είχε περισσότερα, και η υποτιθέμενη κληρονομιά ήταν παραμύθι, που πρόσεχα πολύ να μην το αναφέρω, γιατί θα με κορόιδευαν. Με τρόμαζε το ενδεχόμενο ο μυστηριώδης αυτός Χιλιανός, ένας κακούργος σαν τον Χοακίν Μουριέτα, να εμφανιζόταν μια μέρα για να με διεκδικήσει ως κόρη του και να με πάρει μακριά, αφού η ιδέα να αποχωριστώ τη μαμά μου με τρομοκρατούσε και αφού πατέρας μου ήταν ο Φρανσίσκο Κλάρο, τον οποίο

πάντα αποκαλούσα Πάπο, και κανένας άλλος. Ήταν και θα εξακολουθεί να είναι πάντα, παρότι δεν έχουμε το ίδιο αίμα.

Η Μόλι Γουόλς, η μητέρα μου, που είχε γεννηθεί στη Νέα Υόρκη, ήταν κόρη Ιρλανδών μεταναστών, που έφτασαν εκεί για να γλιτώσουν από τον λιμό της πατάτας. Το 1849, όταν ο πατέρας της άκουσε ότι στην Καλιφόρνια οι δρόμοι ήταν στρωμένοι με χρυσό, ενώθηκε με το καραβάνι των πιονέρων που διέσχισαν την ήπειρο από την ανατολή προς τη δύση με την ελπίδα να γίνουν πλούσιοι. Στην πορεία, ένα από τα παιδιά τους πέθανε και το άφησαν σε έναν μικρό ανώνυμο τάφο. Λίγους μήνες μετά την άφιξή τους στην εκκολλαπτόμενη και χαοτική πόλη του Σαν Φρανσίσκο, η γυναίκα του πέθανε από φθίση. Η γυναίκα αυτή, η γιαγιά μου, άντεξε ηρωικά τους απαίσιους μήνες του ταξιδιού, επειδή έπρεπε να φροντίσει τα υπόλοιπα παιδιά που της απέμεναν, το κουράγιο όμως και η θέλησή της δεν ήταν αρκετά για να παρατείνει τη ζωή της στην Καλιφόρνια, τη γη των φιλόδοξων και αγενών ανθρώπων όπου κατέληξαν, και, σε μία από τις κρίσεις ματωμένου βήχα, η καρδιά της σταμάτησε. Ο χήρος, ο παππούς μου, βρέθηκε μόνος με τα παιδιά του σε μια ανελέητη πόλη και κατάλαβε πως δεν μπορούσε να τα φροντίσει αν ήθελε να εκπληρώσει τον στόχο του να βρει χρυσό. Πήρε στα βουνά το μεγαλύτερο, που ήταν ήδη δώδεκα χρονών, έστειλε το δεύτερο στη σειρά ως απλήρωτο εργάτη σε ένα αγρόκτημα, και άφησε τη Μόλι, τεσσάρων χρονών, σε ένα ορφανοτροφείο που είχαν ιδρύσει τρεις Μεξικάνες καλόγριες, με την υπόσχεση ότι μόλις αποκτούσε την πολυπόθητη περιουσία, θα ερχόταν να την πάρει. Πράγμα που δε συνέβη ποτέ.

Όταν ήταν μικρή, η Μόλι ήταν πειθήνια και ευσεβής, έμοιαζε να απολαμβάνει τα βάσανα. Έτσι μου έχει πει ο Πάπο μου, όμως δυσκολεύομαι να το πιστέψω βλέποντάς τη να έχει μετατραπεί στη μαχήτρια που είναι επικεφαλής στις πορείες και, οπλισμένη με τον πλάστη, να αντιμετωπίζει εξίσου μεθυσμένους, ληστές, αστυνομικούς και όλους εκείνους που δημιουργούν ταραχές στη γειτονιά μας. Η μικρή Μόλι, περνούσε τόσες ώρες γονατιστή, νήστευε με τόσο πάθος και δεχόταν με τόση καρτερία τις κοροϊδίες και τα άσχημα πειράγματα των συμμαθητριών της, που της είχαν κολλήσει το παρατσούκλι «Αγία Μόλι». Οι δύο πιο νεαρές καλόγριες, γυναίκες απλές, την ξεχώρισαν ανάμεσα στο πλήθος των κοριτσιών, συγκινημένες από το πιθανό θαύμα να έχουν στους κόλπους τους μια εκκολλαπτόμενη αγία. Στις αρχές, η μητέρα Ροσάριο, η διευθύντρια της μικρής θρησκευτικής τους κοινότητας, δεν έδωσε σημασία στην υπερβολική αφοσίωση της Μόλι και στην τρελή ελπίδα των άλλων δύο μοναχών· οι μαθήτριές της ήταν κορίτσια ορφανά ή εγκαταλειμμένα που συχνά εκδήλωναν περίεργες συμπεριφορές· παρ' όλα αυτά, χρειάστηκε να παρέμβει όταν στα έντεκά της η μικρή άρχισε να έχει οράματα και να ακούει φωνές. Αυτό πια ήταν εξωφρενικό. Η μητέρα Ροσάριο θεωρούσε πως η ευσέβεια ήταν καλή για τις τεμπέλες γυναίκες, όμως δεν είχε καμία θέση εκεί, όπου η αγάπη για τον Θεό αποδεικνυόταν μέσω της δουλειάς. Αποφάσισε πως η γραμμή μεταξύ ουράνιων μηνυμάτων και ψυχικής ασθένειας ήταν πολύ λεπτή και βάλθηκε να θεραπεύσει την αγιότητα από τη ρίζα με κρύα μπάνια και λάδι γερανιού. Ανάγκασε τη Μόλι να τρώει τρία γεύματα την ημέρα, υπό στενή επίβλεψη για να καταπίνει και να μην κάνει μετά στα κρυφά εμετό, και την έβαλε να δουλεύει στον κήπο με φτυάρι και αξίνα, στις σκάφες,

στον φούρνο του ψωμιού και στο πάτωμα με βούρτσα και αλυσίδα. Ανάμεσα στα λαχανικά με ρύζι τής κάθε μέρας και τον ιδρώτα της βαριάς εργασίας, το κορίτσι περιπλανήθηκε στα δύσκολα χρόνια της ήβης και της εφηβείας με αρκετή κανονικότητα, όμως διατηρώντας πάντα μια τάση για το δραματικό. Μην έχοντας καθόλου νέα από τον πατέρα της και τα αδέρφια της, αποδέχτηκε την ιδέα πως μοναδική της οικογένεια ήταν αυτές οι τρεις καλόγριες. Ήταν τόσο απασχολημένη, που της απέμεινε ελάχιστη έμπνευση για να μιμηθεί τους μάρτυρες του ημερολογίου· παρ' όλα αυτά, η θρησκευτική της κλίση παρέμεινε ανέπαφη, και σε ηλικία δεκαπέντε ετών παρακάλεσε να τη δεχτούν ως δόκιμη.

Και κάπως έτσι η Μόλι Γουόλς είχε την αφάνταστη τύχη να της ξυρίσουν το κεφάλι σαν φυλακισμένη και να την ντύσουν με το τραχύ λευκό ύφασμα των δόκιμων. Εντάχθηκε στη μικρή ομάδα των γυναικών ανάμεσα στις οποίες μεγάλωσε, διατεθειμένη να δοθεί ψυχή τε και σώματι στη φιλανθρωπία. Θα προτιμούσε να κλειστεί σε μοναστήρι, σε κάτι πραγματικά αυστηρό και βάρβαρο, σ' ένα κτίριο από παγωμένη πέτρα όπου θα επέτρεπαν τη χρήση κιλικίου για την τιμωρία της σάρκας, ύπνο στο σκληρό πάτωμα με ένα κούτσουρο για μαξιλάρι και νηστεία μέχρι λιποθυμίας· αναγκάστηκε όμως να συμβιβαστεί με μια πιο σπλαχνική ζωή στο πλίθινο κτίσμα του ορφανοτροφείου, όπου τα ξύλινα ντιβάνια είχαν στρώματα από αλογότριχα και το φαγητό ήταν απλό αλλά άφθονο. Η ηγουμένη, της οποίας η καλή όρεξη ήταν εμφανής στο περίγραμμα της μέσης της και στα ψωμάκια των γοφών της που δεν κατάφερε το ράσο της να κρύψει, ήταν υπέρ της καλής διατροφής, αφού κανείς δεν μπορούσε να υπηρετήσει τον Κύριο χωρίς δυνάμεις και καλή υγεία.

Στα δεκαεπτά της, η Μόλι ήταν έτοιμη να αναλάβει την εργασία για την οποία είχε εκπαιδευτεί: να υπηρετεί και να εκπαιδεύει. Υπήρχαν πολλά να γίνουν στο ορφανοτροφείο, όμως η μητέρα Ροσάριο θεωρούσε σκόπιμο να βγει η μαθήτριά της στον κόσμο, για να προσγειωθεί από τα σύννεφα, να αποκτήσει πρακτικό πνεύμα και να δοκιμάσει την κλίση της. Υποπτευόταν ότι η μικρή είχε μια φλόγα μέσα της που κανένα ράσο δεν μπορούσε να τη συγκρατήσει.

Ο κόσμος στον οποίο αναφερόταν η ηγουμένη περιοριζόταν στη συνοικία Λα Μισιόν, η ίδρυση της οποίας χρονολογούνταν από την πρώτη αποστολή Φραγκισκανών μοναχών τον 18ο αιώνα. Εκεί συγκεντρωνόταν η πολυπληθής κοινότητα Μεξικανών του Σαν Φρανσίσκο. Λίγες μέρες μετά την ανακάλυψη του χρυσού, υπογράφηκε η επαίσχυντη συνθήκη Γουαδaluπέ Ιντάλγκο, που έβαλε τέλος στον πόλεμο και το Μεξικό παραχώρησε στις Ηνωμένες Πολιτείες περισσότερη από τη μισή του έκταση, συμπεριλαμβανομένης της Καλιφόρνιας. Η πλειοψηφία των παλιών αγροκτημάτων των Μεξικανών κατασχέθηκε, και οι αγρότες που ζούσαν εκεί τόσες γενιές εκδιώχθηκαν. Κάποιοι κυνήγησαν, μάταια, το όνειρο του χρυσού, άλλοι έγιναν ληστές και οι υπόλοιποι τα βόλευαν όπως μπορούσαν. Γνωρίζαμε ότι ορισμένοι γείτονες έβγαζαν τα προς το ζην κάνοντας επιθέσεις στους ταξιδιώτες στα μονοπάτια, όμως, όσο σέβονταν τους ανθρώπους στη Λα Μισιόν, δεν τους κατέδιδαν. Πολλές φορές είχε συμβεί σε κάποια αστυνομική έφοδο να χρειαστεί να τους κρύψουν οι γείτονες, αφού κι αυτοί, με τη σειρά τους, ανταπέδιδαν τη χάρη και σε ώρα ανάγκης τούς δάνειζαν χρήματα χωρίς τόκο. Κανένας δεν εμπιστευόταν τους τραπεζίτες, αυτοί ήταν οι πραγματικοί κλέφτες.

Η Μόλι Γουόλς προσελήφθη ως δασκάλα σε ένα μικρό σχολείο με το πομπώδες όνομα «Το Καμάρι των Αζτέκων». Αποτελούνταν από μία πλινθόκτιστη αίθουσα με αχυρένια στέγη, όπου συνωσιζόνταν οι μαθητές, όλοι αγόρια μεταξύ έξι και δεκαεπτά ετών. Τα μαθήματα γίνονταν στα ισπανικά, υπήρχαν όμως δυο παιδιά από την Ιρλανδία κι ένας μαύρος, εγγόνι σκλάβων, η οικογένεια του οποίου είχε έρθει από την Καλιφόρνια δραπετεύοντας από την Αλαμπάμα κατά τη διάρκεια του εμφυλίου πολέμου. Και οι τρεις έμαθαν γρήγορα τη γλώσσα. Ο λιτός χώρος είχε δύο μακριά τραπέζια, κάμποσους πάγκους και καρέκλες, δωρεά των γειτόνων, μια ξυλόσομπα σε μια γωνιά για να καταπολεμά την υγρασία της ομίχλης και να τηγανίζουν αυγά, μια ντουλάπα με σχολικά είδη κι ένα αποχωρητήριο στην αυλή. Υπήρχε επίσης ένα κοτέτσι που τους προμήθευε αυγά για το κολατσιό των παιδιών, επειδή κάποια από αυτά έρχονταν για μάθημα με άδειο στομάχι. Υπήρχαν ακόμα μερικές εναπομείνασες ισχυρές οικογένειες ισπανόφωνων στην Καλιφόρνια, τα παιδιά τους όμως εκπαιδεύονταν σε θρησκευτικά σχολεία μακριά από τη Λα Μισιόν. Οι μαθητές στο Καμάρι των Αζτέκων ήταν φτωχοί.

Ο ιδρυτής του σχολείου, διευθυντής και μοναδικός δάσκαλος μέχρι την έλευση της Μόλι, ήταν ένας μιγάς από την Τσιουάουα ονόματι Φρανσίσκο Κλάρο, γνωστός σε όλους ως δον Πάντσο, ένας πραγματικός σοφός, που περνούσε τη ζωή του μελετώντας με τη μεσσιανική φιλοδοξία να εξηγήσει το σύμπαν, τη ζωή και τον θάνατο. Τίποτα δεν ξέφευγε από την παθιασμένη του περιέργεια, ούτε από την εξαιρετική του μνήμη. Η επιθυμία του να ξυπνήσει στους μαθητές του τη φαγούρα για τη γνώση έπεφτε πάνω στη σκληρή πραγματικότητα, καθώς, μόλις μάθαιναν τα βασικά της ανάγνωσης, της γραφής

και της αριθμητικής, τα αγόρια εγκατέλειπαν το σχολείο για να πάνε να δουλέψουν. Σπάνια φοιτούσαν πάνω από ένα-δυο χρόνια. Ακόμη και τα μικρότερα έπρεπε να συνεισφέρουν στην οικογένεια και να βγάζουν τα προς το ζην.

Ο don Πάντσο υποδέχτηκε τη νεαρή δόκιμη με τον ανάλογο σεβασμό. Τη χρειαζόταν. Μ' εκείνη για βοηθό μπόρεσε να χωρίσει τους μαθητές. Έκοψε στα δύο την αίθουσα διδασκαλίας με ένα χάρτινο παραβάν ζωγραφισμένο με ερωδιούς και ξιφίες, που αγόρασε από την κινέζικη συνοικία, και αφοσιώθηκε στα μεγαλύτερα αγόρια, ενώ εκείνη ανέλαβε τα μικρότερα. Στη Μόλι ανέθεσε επίσης τον άχαρο ρόλο της συντήρησης του σχολείου με δωρεές, που διασφάλιζε από τους λίγους ευκατάστατους Μεξικανούς και τους πλούσιους λευκούς που ήθελαν να κατευνάσουν την ανήσυχη συνείδηση που συντροφεύει συνήθως την άμετρη απληστία. Ήταν δύσκολο να της αρνηθεί κανείς αυτό που ζητούσε για φιλανθρωπία χάρη στο αγγελικό της πρόσωπο, τους ήπιους τρόπους της και το ράσο της. Όπως υποστήριζε η μητέρα Ροσάριο, που ήταν γνήσια μιγάδα, το διάφανο δέρμα και τα γαλάζια μάτια της Μόλι θα της άνοιγαν πολλές πόρτες που ήταν κλειστές για τους έγχρωμους.

Από τις πρώτες μέρες, η ζωή τόσο της Μόλι όσο και του don Πάντσο άλλαξε. Για εκείνη ανοίχτηκε ένας ορίζοντας που αγνοούσε, και εκείνος μπόρεσε να μοιραστεί μαζί της το πάθος του για τη γνώση και το έργο της εκπαίδευσης. Περνούσαν όλη την ημέρα μαζί, έφταναν ξημερώματα για να καθαρίσουν την αυλή, το αποχωρητήριο και το κοτέτσι· το μεσημέρι ετοίμαζαν το γεύμα με τορτίγιες και αυγά στραπατσάδα για τα παιδιά· το μάθημα διαρκούσε ως τις πέντε το απόγευμα, και, μετά την αποχώρηση των μαθητών, η Μόλι έμενε για να

μελετήσει υπό την καθοδήγηση του δασκάλου. Έτσι έμαθε για τον θαυμαστό κόσμο των ζώων, τους αμέτρητους γαλαξίες, τα έθιμα μακρινών λαών, το αλάθητο των μαθηματικών και όλα όσα εκείνος θεωρούσε θεμελιώδη. Ως προς την κακία του κόσμου, ωστόσο, παρέμεινε εξίσου αδαής όσο υπήρξε και ανάμεσα στις καλόγριες.

Πρώτη φορά ο don Πάντσο είχε μια μαθήτριά που ήταν πρόθυμη και είχε χρόνο για να μάθει. Φανταζόταν ότι η Μόλι ήταν εύπλαστη, ένας καμβάς λευκός, αμόλυντος και λείος στον οποίο μπορούσε να αφήσει το σημάδι του· δεν υποπτευόταν ότι κάτω από τη φαινομενική αφέλεια της Μόλι κρυβόταν μια αλύγιστη θέληση. Πιθανότατα ούτε η ίδια το ήξερε τότε. Πολύ σύντομα βολεύτηκαν άνετα στις συνήθειές τους και δημιουργήθηκε ανάμεσά τους μια σχέση πατέρα και κόρης τόσο αθώα, που η μητέρα Ροσάριο δεν ανησύχησε για το γεγονός ότι η δόκιμη της περνούσε τόσο χρόνο μόνη συντροφιά με έναν άνδρα. Ο διευθυντής στο Καμάρι των Αζτέκων δεν ήταν γνωστός για κακές συνήθειες, όπως αλκοόλ, χαρτιά, καβγάδες ή γυναίκες, ούτε έδειχνε να του αρέσουν οι άντρες· μάλιστα, φημολογούνταν ότι είχε χάσει τα μπαλάκια του στη μάχη του Τσαπουλτεπέκ, όπου πολέμησε στα είκοσι ένα του, όχι από πατριωτισμό, αλλά, όπως έλεγε ο ίδιος, επειδή τον στρατολόγησε ο Στρατός της Σάντα Άννα σημαδεύοντάς τον με την ξιφολόγη. Πίστευε πως μόνο οι τρελοί που θέλουν να σκοτώσουν προσφέρονται με προθυμία να πάνε στον πόλεμο.

Το ράσο που κάλυπτε τη Μόλι από την κορφή ως τα νύχια έκρυβε το σχήμα του κορμού της, αλλά δε σκέπαζε το πρόσωπο μιας όμορφης κοπέλας. Η μαμά μου έχει αυτό το λευκό δέρμα που κοκκινίζει με το παραμικρό συναίσθημα και στα χρόνια της νεότητας είναι φωτεινό, αλλά δεν αντιστέκεται κα-

λά στο πέρασμα του χρόνου. Έχει την ίσια μύτη των κλασικών αγαλμάτων, μικρό στόμα, παιδικά λακκάκια στα μάγουλα και στο πιγούνι, και μάτια στο έντονο χρώμα του λαζουρίτη, που δεν έχει ξεθωριάσει με τα χρόνια. Κάτω από το σφιχτό πέπλο της δόκιμης δεν ξεχώριζε ούτε μία τρίχα από τα μαλλιά της, όμως από το χρώμα του δέρματος και των ματιών θα φανταζόταν κανείς ότι ήταν ξανθιά. Δεν ήταν. Τα μαλλιά της ήταν μαύρα και κοντοκουρεμένα. Αν ποτέ ο δον Πάντσο μπήκε στον πειρασμό να θαυμάσει τα γυναικεία χαρακτηριστικά της, απόδωξε αμέσως τη σκέψη. Το ράσο ήταν μια πανοπλία, η Μόλι Γουόλς ήταν απλησίαστη. Παρότι ήταν άσπονδος εχθρός της θρησκείας, θεωρούσε αυτή τη νεαρή εξίσου ιερή με την Παρθένο της Γουαδελούπης.

Κι έτσι, ανάμεσα στη μελέτη, τη δουλειά και τη συντροφικότητα, κύλησαν τα επόμενα τρία χρόνια στο Καμάρι των Αζτέκων και πλησίαζε η ημερομηνία που η Μόλι θα ντυνόταν καλόγρια. Η μητέρα Ροσάριο είχε αποφασίσει ότι η τελετή θα πραγματοποιούνταν τον Δεκέμβριο, με αφορμή την επίσκεψη ενός πλανόδιου επισκόπου που είχαν στείλει από το Μεξικό και ο οποίος επισκεπτόταν τις εκκλησίες και τις ενορίες της Καλιφόρνιας. Θα ήταν μια επίσημη περίπτωση μέσα στην αξιοπρεπή φτώχεια του ορφανοτροφείου.

Η Μόλι Γουόλς δεν έφτασε να γίνει ποτέ καλόγρια. Οποιαδήποτε ψευδαίσθηση αγιότητας έτρεφε στην πρώτη της νιότη γκρεμίστηκε μέσα σε λίγες μέρες εξαιτίας ενός νεαρού Χιλιανού κυρίου με σεβαστή περιουσία, προσεγμένο παρουσιαστικό και ελάχιστες αναστολές. Το όνομά του ήταν Γκονσάλο Αντρές ντελ Βάγιε. Ήταν ο πατέρας μου, όπως έχω καταλάβει. Ο άντρας πρόσεξε τη δόκιμη, εντυπωσιασμένος από το

πρόσωπο και τη χάρη των τρόπων της, και συμπέρανε ότι κάτω από το φρικτό ράσο που την κάλυπτε είχε ένα ορεκτικό κορμί. Δεν ξέρω πού την είδε για πρώτη φορά, ίσως να χτυπούσε τις πόρτες των επαύλεων του Νομπ Χιλ με το καλάθι της για να ζητήσει δωρεές για το σχολείο, κι έτσι συναντήθηκαν. Ο Χιλανός, συνηθισμένος να ικανοποιεί ατιμώρητα τα καπρίτσια του, έβαλε σκοπό να την κατακτήσει, και το ράσο όχι μόνο δεν τον σταμάτησε αλλά του έδωσε μεγαλύτερο κίνητρο.

Δε θα μάθω ποτέ πώς τα κατάφερε ο νεαρός αυτός Χιλανός να κάμψει την αντίσταση της νεαρής για την οποία σχεδόν τα πάντα ήταν αμαρτία και τίποτε δεν ξέφευγε από την αδυσώπητη κρίση του Θεού, όμως το γεγονός είναι ότι την παγίδευσε σαν υπνωτισμένο κουνέλι. Ή ίσως δεν ήταν ανάγκη να χρησιμοποιήσει περίπλοκες στρατηγικές και χρειάστηκε απλώς να ξυπνήσει την επιθυμία για αγάπη που κουβαλούσε μέσα της σαν κοιμισμένο ηφαιστειο. Ούτε γνωρίζω πού προέβησαν στην πράξη που οδήγησε στην ύπαρξή μου. Χρησιμοποιώ ενικό επειδή σκέφτομαι ότι μετά την πρώτη εκείνη φορά, ο Ντελ Βάγιε θα έχασε το ενδιαφέρον του για την περιπέτεια. Φυσικά, η μαμά μου δε μου έχει αφηγηθεί τίποτα από αυτά, όμως είναι εύκολο να το φανταστώ γιατί την ξέρω πολύ καλά. Χωρίς ρούχα, η Μόλι αποδείχθηκε ακόμα πιο όμορφη απ' ό,τι την είχε φανταστεί ο Χιλανός, παρά το ξυρισμένο κρανίο τρελής, όμως ήταν εξαιρετικά ντροπαλή, συναισθηματική και μελοδραματική· εν ολίγοις, ένα βάσανο. Η κοπέλα δεν ήταν κατάλληλη για ερωτικές περιπέτειες, η συνάντηση ήταν σαν βιασμός και η εφήμερη ευχαρίστηση της πράξης διαλύθηκε αμέσως και του έμεινε μια πικρή γεύση στο στόμα που είχε εξαπατήσει τη νύφη του Χριστού. Η αθωότη-

τα της κοπέλας περιέπλεκε τα πράγματα. Το τελευταίο που ήθελε ήταν μια υστερική γυναίκα που παραδινόταν άκαμπτη σαν πτώμα κι ύστερα, λουσιμένη στα δάκρυα, μουρμούριζε πατερνικά και εκλιπαρούσε τον Θεό να τη συγχωρέσει ενώ εκείνος φορούσε το παντελόνι του. Έπρεπε να ελευθερωθεί από εκείνη, και το πιο συμπονετικό ήταν να διακόψει τη σχέση μεμιάς, όπως αποκεφαλίζεις μια κότα. Αυτό θα μετέτρεπε το ερωτικό πάθος σε αγανάκτηση και η κοπέλα θα μπορούσε να τον ξεχάσει εύκολα. Τα βόλεψε έτσι ώστε να την αποφύγει.

**Με βάφτισαν Εμίλια ντελ Βάγιε Κλάρο, έτσι
εμφανίζομαι στα κατάστιχα της ενορίας της Λα Μισιόν.**

**Η μητέρα μου επέμενε στο «Ντελ Βάγιε» και
ο δον Πάντσο επέβαλε και το επίθετο «Κλάρο»,
επειδή εγώ δεν ήμουν ένα τυχαίο μπάσταρδο
αλλά η κόρη που πάντα ήθελε να έχει.**

Σαν Φρανσίσκο, 1866. Μια Ιρλανδή δόκιμη μοναχή, έπειτα από έναν τραγικό και θυελλώδη έρωτα με έναν Χιλιανό αριστοκράτη, γεννάει μια κόρη που την ονομάζει Εμίλια ντελ Βάγιε. Η Εμίλια μεγαλώνει κάτω από τη σκέπη ενός τρυφερού πατριού και γίνεται μια ανεξάρτητη και αυτάρκτης γυναίκα.

Προκειμένου να ακολουθήσει το πάθος της για τη συγγραφή, αψηφά τους κοινωνικούς κανόνες. Στην ηλικία των δεκαέξι, αρχίζει να εκδίδει λαϊκά, φτηνά αναγνώσματα με ανδρικό ψευδώνυμο, και κάποια στιγμή στρέφεται στη δημοσιογραφία πείθοντας έναν συντάκτη στην εφημερίδα *San Francisco Examiner* να την προσλάβει. Εκεί συνεργάζεται με άλλον έναν ταλαντούχο ρεπόρτερ, τον Έρικ Γουίλαν.

Προσπαθώντας να αποδείξει ότι μπορεί να τα καταφέρει, αρπάζει την ευκαιρία να καλύψει τον εμφύλιο πόλεμο στη Χιλή, μαζί με τον Έρικ. Κι εκεί ανακαλύπτει σιγά σιγά την αλήθεια για τον πατέρα της και για τις ρίζες της. Καθώς ο πόλεμος μαίνεται, η Εμίλια θέτει σε κίνδυνο την ίδια της τη ζωή, αμφισβητώντας την ταυτότητα αλλά και το πεπρωμένο της.

**Μια γοητευτική ιστορία και μια αλησμόνητη ηρωίδα
από μια συγγραφέα που μιλάει στην καρδιά.**

Εκδόσεις ΨΥΧΟΓΙΟΣ
p s i c h o g i o s . g r

ISBN: 978-618-01-6065-9

9 786180 160659

ΚΩΔ. ΜΗΧ/ΣΗΣ: 31149